بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

هەرێمی کوردستانی عێراق
سەرۆکایەتی هەرێم
سەرۆك

بەناوی گەلەوە

بڕیار
ژمارە (9) ساڵی 2008

یاسای دیوانی چاودێری دارایی هەرێمی کوردستان – عێراق

به پێی برگەی (1) ی ماددەی (10) ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (1)ی ساڵی 2005 ی هەموارکراو و بە پاڵپشتی ئەو یاساکارییەی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان – عێراق کردویەتی لە دانیشتنی ژمارە (9) لە21 /2008/4 بڕیارماندا بە دەرکردنی:

یاسای ژمارە(2)ی ساڵی 2008
یاسای دیوانی چاودێری دارایی هەرێمی کوردستان – عێراق
بەشی یەکەم
پێناسەو پێکهاتەو ئاما نجەکانی دیوانی چاودێری دارایی

ماددەی یەکەم:

مەبەست لەم زاراوانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریانە:

یەکەم: هەرێم: هەرێمی کوردستان – عێراق.

دووەم: دیوان: دیوانی چاودێری دارایی لە هەرێم.

سێیەم: ئەنجومەن: ئەنجومەنی چاودێری دارایی.

چوارەم: سەرۆك: سەرۆکی دیوانی چاودێری دارایی هەرێم.

پێنجەم: دەستەڵاتی چاودێری: ئەنجومەن و سەرۆکەکەی و هەریەك لە دەستەو فەرمانبەرانی دیوان کە یەکێك لەو دووانە دەستەڵاتیان پێدابێت لە بواری پسپۆڕی چاودێری دا.

ماددەی دووەم:

دەستەلاَتێکی چاودێری لە هەرێمدا دادەمەزرێت بەناوی(دیوانی چاودێری دارایی هەرێمی کوردستان – عێراق)کەسایەتییەکی مەعنەوی و سەربەخۆیی دارایی و کارگێڕی هەیەو بۆی هەیە هەموو رەفتارێکی یاسایی بۆ بە ئاکام گەیاندنی ئەرکی سەرشانی خۆی بگرێتە بەرو سەرۆکەکەی یا ئەو کەسەی کە دەستەلاَتی پێ دەدات نوێنەرایەتی دەکات.

ماددەی سێیەم:

دیوان بە ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان – عێراقەوە دەبەسترێتەوە.

ماددەی چوارەم:

ئامانجی سەرەکی دیوان بریتیە لە پارێزگاری کردن لە موڵك و ماڵی گشتی لە رێگای پیادەکردنی چاودێری کردنێکی کاریگەرانە بەپێی ئەو پسپۆڕایەتی و دەستەلاَتانەی کە ئەم یاسایە پێی داوە.

ماددەی پێنجەم:

سەرۆکی دیوان بە مەرسوومێك کە لە سەرۆکایەتی هەرێم دەردەچێ دادەمەزرێت و لەسەر پالاَوتنی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان – عێراق و بە زۆرینەی دەنگی ئەندامانی و بە پلەی وەزیر دەبێ و هەموو ماف و ئیمتیازاتێکی وەزیریشی هەیە سەبارەت بە مووچە و دەرماڵە و خانەنشینی و خزمەت و دەستەلاَتی وەزیری داراییشی دەبێ لەوەی کە پەیوەندیی بە کاروباری دیوان و میلاك و بودجەوە هەیەو ماوەی سەرۆکایەتیەکەی (4)ساڵەو شایانی دووبارە بوونەوەی بۆ یەك جار بە رەزامەندی زۆرینەی دەنگی ئەندامانی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان – عێراق هەیە و، نابێ لەماوەی سەرۆکایەتیەکەی بەبێ رەزامەندی دوو لەسەر سێی دەنگی ئەندامانی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان – عێراق لابدرێ .

ماددەی شەشەم:

دیوان لەمانە پێکدێت:

یەکەم: ئەنجومەنی چاودێری دارایی:

1- ئەنجومەنی چاودێری پێکدێ لە سەرۆکی دیوان وەك سەرۆك لەگەڵ جێگرەکەی و بەرێوەبەرە گشتییەکان وەك ئەندام ولە کاتی ئامادەنەبوونی سەرۆکی دیوان جێگرەکەی جێگای دەگرێتەوە.

2–ئەنجومەن بەلایەنی کەمەوە مانگێ جارێك کۆ دەبێتەوەو ورادەی (نصابی)یاسایی بە ئامادەبوونی 3/2 دوو لەسەر سێی ئەندامانی تەواو دەبێ.
3–ئەنجومەن بڕیارەکانی بە زۆرینەی دەنگی ئامادەبووان دەردەکات و لەکاتی یەکسان بوونی دەنگەکان ئەو لایەنە پەسەند دەکرێ کە سەرۆك دەنگی بۆ داوە.

دووەم: سەرۆکی دیوان: سەرۆکی دیوان دەبێتە سەرۆکی ئەنجومەن و ئەم فەرمانگانەی خوارەوە بە سەرۆکی دیوان دەبەسترێنەوە:

1–فەرمانگەی کاروباری کارگێڕی و دارایی و یاسایی: بەڕێوەبەرێکی گشتی سەرۆکایەتی دەکات و خزمەتگوزارییەکانی کارگێڕی و دارایی ویاسایی ئامادەو پێشکەش بە پێکهاتەکانی دیوان دەکات.
2–فەرمانگەی کاروباری هونەریی و توێژینەوە: بەڕێوەبەرێکی گشتی سەرۆکایەتی دەکات وئەو ئەرکە هونەری وپیشەییانە پێشکەش دەکات کە نەخشەسازیی و بەدواداچوون و سستمی ژمێریاریی پێویستیان پێ‌ی هەیە، لەگەڵ هەڵسەنگاندنی ئەنجامەکانی کار و شیاندن و هەروەها ئەرکی توێژینەوە لە هۆکارەکانی پەرەپێدانی ئەرکی چاودێری وزیادکردنی کاریگەریەکەی و بەرزکردنەوەی ئاستی جێبەجێ کردنی لە ئەستۆ دەگرێ و هەماهەنگی لەگەڵ فەرمانگەو بەڕێوەبەرایەتیەکانی سەر بەدیوان دەکات.
3–نووسینگەی سەرۆکی دیوان: فەرمانبەرێك بەپلەی بەڕێوەبەر سەرۆکایەتی دەکات.
4–بەشی ڕاگەیاندن و پەیوەندییە گشتییەکان.
5–بەشی چاودێری ناوخۆ.

سێیەم: جێگری سەرۆك: سەرۆکی دیوان جێگرێکی هەیە بە پلەی بریکاری وەزارەت و هەموو ماف و ئیمتیازاتێکی تایبەت بە بریکاری وەزارەتی هەیە.

چوارەم: فەرمانگەکانی وردبینی: هەر فەرمانگەیەك لەو فەرمانگانە بەڕێوەبەرێکی گشتی یا ژمێریارێکی یاسایی سەرۆکایەتی دەکات و تایبەتمەند دەبن بە ژمارەیەك چالاکی کەرتی بەو پێیەی کە ئەنجومەن بەپێی پێویستی کاری چاودێری دارایی بڕیاری لەسەر دەدات وپێکدێ لە:

1–فەرمانگەکانی وردبینی مەڵبەندیی کە بریتین لە:
أ–فەرمانگەی چالاکی تەمویل و دابەشکردن و کۆمپانیاکان.
ب– فەرمانگەی چالاکی پیشەسازیی وسەرچاوە سروشتییەکان.
ج– فەرمانگەی چالاکی کشتوکاڵی و ئاوەدانکردنەوە.
د– فەرمانگەی چالاکی خزمەتگوزارییەکانی گشتی.
هـ– فەرمانگەی چالاکی سەندیکاو ڕێکخراوە جەماوەری و پیشەییەکان.
و– فەرمانگەی چالاکی ئەندازەیی و هونەریی.
2–فەرمانگەکانی وردبینی پارێزگاکان.

ماددەی حەوتەوم:

یەکەم: ئەوەی کە بە سەرۆکی دیوان دادەمەزرێ پێویستە ئەم مەرجانەی خوارەوەی لێ بێتەدی:

1- هاوولاتی هەرێم بێ و لێی نیشتەجێ بێ.

2- بەلانی کەم خاوەن بڕوانامەی بەرایی زانکۆ بێت لە یەکێك لە بوارەکانی (کارگێڕی، دارایی، ئابووری، یاسا)و شارەزایی لەبواری پسپۆڕییەکەی لە(10)ساڵ کەمتر نەبێ.

3-نابێت بە تاوانێك حوکم درابێت کە لە پایەو ناو وناوبانگی کەم بکاتەوە.

دووەم: پێویستە ئەوەی بە جێگری سەرۆکی دیوان یا بەڕێوەبەری گشتی دادەمەزرێ ئەم مەرجانەی خوارەوەی لێ بێتەدی.

1- هاوولاتی هەرێم بێ و لێی نیشتەجێ بێت.

2-دەبێت بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە زانستی کارگێڕیی یا دارایی یا ئابووری هەبێت.

3- ماوەی (15)ساڵ خزمەتی هەبێت، بە مەرجێ (10) ساڵی خزمەتی بە کردەنی هەبێت لەبوارێك کە پەیوەندی بە پسپۆڕییەکەیەوە هەبێ.

4-نابێت بە تاوانێك یا کەتنێك حوکم درابێ.

سێیەم: 1-جێگری سەرۆکی دیوان بە بڕیاری سەرۆکایەتی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان – عێراق و بە راوێژ کردن لەگەڵ سەرۆکی دیوان دادەمەزرێ.

2-بەڕێوەبەرە گشتییەکان بە بڕیاری سەرۆکایەتی ئەنجومەنی نیشتمانیی دادەمەزرێن و لەسەر پێشنیاری سەرۆکی دیوان.

بەشی دووەم

ئەرك و چوارچێوەکانی کاری دیوان و ئەو لایەنانەی بەر چاودێری دارایی دەکەون

ئەرکەکانی دیوان

ماددەی هەشتەم:

یەکەم: بۆ دڵنیابوون لە ئەنجامی چالاکییەکانی ژمێریاریی و کارگێڕیی لە رووی یاسایی و رێنماییە داراییە پەیڕەوکراوەکان، دیوان بۆی هەیە:

1-پشکنین و وردبینی مامەڵەکانی خەرجییەکان لەبارەی مووچەو دەرماڵەو پاداشتەوە بکات بۆ دڵنیابوون لە چۆنیەتی خەرجکردنیان .

2-دڵنیابوون لە نەبەزاندنی سنووری پشتیوانە داراییەکان لە بودجەی پەسەندکراو.

3-دڵنیابوون لە بەکارهێنانی دارایی گشتی بۆ ئەو مەبەستانەی کە بۆی تەرخانکراوە، هەروەها دڵنیابوون لە بەفیڕۆ نەدان و دەست بڵاوی لەگەڵ هەڵسەنگاندنی سوودەکانی.
4-چاودێری و هەڵسەنگاندنی کارو چالاکیەکان بەپێی ماددەکانی ئەم یاسایە.
دووەم: پشکنین وردبینی کردنی مامەڵەکانی خەملاندن و بەدەستهێنان و وەرگرتنی داهات بۆ دڵنیابوون لە هەڵسوکەوتە پەیڕەوکراوەکان و چۆنیەتی جێبەجێ کردنیان.
سێیەم: پێشکەش کردنی کۆمەکی هونەریی لە بوارەکانی ژمێریاریی و چاودێری و هەموو کاروبارێکی کارگێڕی و رێکخستن کە پەیوەندییان پێیەوە هەبێت.
چوارەم: رێکخستنی خولی فێرکاریی بۆ فەرمانبەرانی دیوان و دەزگا حکومیەکان بۆ بەرزکردنەوەی توانایان و دیوان بۆی هەیە بەپێی یاسا پەیڕەوکراوەکان دەرماڵەیان بۆ دابین بکات.
پێنجەم: دیوان رای خۆی لەسەر خشتەو بەیاننامەو راپۆرتە پەیوەندیدارەکان بە ئەنجامی کارو چالاکی دارایی بۆ ئەو لایەنانە دەردەبڕێت کە لەژێر چاودێری دارایی دانراون لەگەڵ دەربڕینی راوبۆچوون لەبارەی شێوازی رێکخستنی بەپێی یاسا و رێسای ژمێریاریی پەیڕەوکراو، بۆ دڵنیابوون لە ئاستی گونجاندنی لەگەڵ راستی و گونجاندنی لەگەڵ ناوەندە داراییەکان و ئەنجامەکانی.
شەشەم: دەرخستنی بەڵگەکانی گەندەڵی و فێڵکردن و بەفیڕۆدان و خراپ بەکارهێنان وبێ توانایی لە کاروباری وەرگرتن و خەرجکردن و بەکارهێنانی دارایی گشتی لە ئەنجامی وردبینی و هەڵسەنگاندنی کارو چالاکی فەرمانگەکان.
حەوتەم: لێکۆڵینەوە و ئاگادارکردنەوە لەو کاروبارانەی پەیوەندییان هەیە بە لێهاتوویی بەدەستهێنان و خەرجکردن و بەکارهێنانیماڵی گشتی وەك چۆن بە فەرمی لەلایەن ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان – عێراقەوە داواکراوە.
هەشتەم: بەدواداچوونی جێبەجێ کردنی یاساو رێنماییە دارایی و ژمێریارییە کار پێکراوەکان بۆ دڵنیابوون لە جێبەجێ کردنی و شیاوی وگونجانی لەگەڵ ئەو پێشکەوتنە نوێیانەی لە هەرێم روویان داوەو سەرنج راکێشان بەرەو چۆنیەتی دەرکەوتنی کورتهێنان و پێشکەشکردنی پێشنیازی پێویست بە هەماهەنگی لەگەڵ لایەنی پەیوەندیدار بە مەبەستی پێشخستنی یا هەموارکردنی ئەو یاساو پێڕەو ورێنماییانە.

ماددەی نۆیەم:

یەکەم: دیوان راپۆرتێکی ساڵانە بە سەرۆکایەتی هەرێم و ئەنجومەنی نیشتمانی و ئەنجومەنی وەزیران پێشکەش دەکات و تێیدا تێبینەکانی خۆی لەسەر بارودۆخی دارایی و کارگێڕیی و ئابووری لە بواری چاودێری دارایی لەسەر وەزارەت و ئەو لایەنانە روون دەکاتەوە کە دەکەونە ژێر

حوكمی چاودێرییەوە، هەروەها راپۆرتەكە كورتەیەك لەكارو چالاكییەكانی دیوان لە ماوەی ئەو ساڵەدا لەخۆ دەگرێت.

دووەم: دیوان بۆی هەیە راپۆرت بە سەرۆكایەتی ئەنجومەنی نیشتمانی و سەرۆكایەتی ئەنجومەنی وەزیران لەسەر هەر بابەتێكی گرنگ پێشكەش بكات كە لە بواری چاودێری و هەڵسەنگاندنی كارو چالاكی دارایی و كارگێڕیی و ئابووری دێتە پێشەوە.

ماددەی دەیەم:

ئەم لایەنانەی خوارەوە چاودێری دارایی دەیانگرێتەوە:

یەكەم: وەزارەت و كارگێڕییە حكومییەكان وئەو دەستە سەربەخۆیانەی كە سەر بە وەزارەتەكان نین لەگەڵ ئەو لایەنانەی كە بودجەی سەربەخۆ و پاشبەندیان هەیە.

دووەم: هەموو ئەو سەندیكاو كۆمەڵەو یەكێتی و رێكخراوانەی كە حكومەت مۆڵەتی پێ داون.

سێیەم: هەر لایەنێكی دی كە ئەنجومەنی نیشتمانیی كوردستان – عێراق بڕیار دەدات بخرێتە ژێر حوكمی چاودێریەكەی لەلایەن چاودێری داراییەوە یاخود ئەوەی كە لە یاساكانی دامەزراندنیدا هاتبێ.

بەشی سێیەم
تایبەتمەندیی و دەستەڵاتەكانی دیوان

ماددەی یازدەم:

دیوان مافی بینینی هەموو ئەو بەڵگەنامەو دۆسیەی مامەڵە ئاشكراو نهێنیانەی هەیە كە پەیوەندییان بەكاری داراییەوە هەبێ، جگە لەو بەڵگەنامانەی كە سەرۆكی هەرێم بە هەماهەنگی لەگەڵ سەرۆكی ئەنجومەنی نیشتمانی و سەرۆك وەزیران بەدەریان دەكات، بە مەرجێك سەرۆكی دیوان ئاگادار بكرێ بۆ زانینی زانیاریی و دەربڕینی ڕای خۆی لە بارەیەوە.

ماددەی دوازدەم:

یەكەم: دیوان دەستەڵاتی هەڵسەنگاندنی دارایی بۆ كاروباری گرێبەستی گشتی و هەروەها یارمەتی و بەخشش و قەرزو ئاسانكارییەكانی حكومەت هەیە بۆ دڵنیابوون لە چۆنیەتی خەرج كردنیان بۆ ئەو مەبەستانەی كە بۆی تەرخانكراوە.

دووەم: پێویستە دەزگاكانی هەرێم هەموو گرێبەست و بەیاننامەی قەرزو بەخششەكانی كە چنگی دەكەون لەماوەی مانگێك دا بۆ دیوانی بنێرێت بە مەبەستی بەدواداچوون و دەربڕینی تێبینی پێویست لەم بارەیانەوە.

بەشی چوارەم
سەرپێچیە داراییەكان

ماددەی سێزدەم:

یەكەم: ئەم كارو رەفتارانە بۆ مەبەستی ئەم یاسایە بە سەرپێچی دارایی دادەنرێن:

1- پابەند نەبوون بە یاساو بڕیارو پێڕەو ورێنمایی و بەیانە داراییەكان.

2- پشتگوێ خستن و کەمتەرخەمی نواندن کە دەبنە هۆی لە دەست چوون و بەفیڕۆ دانی دارایی گشتی یاخود زیان گەیاندن بە ئابووری نیشتمانیی.
3-پێشێلکردنی یاسای بەرزەفتکردنی فەرمانبەرانی دەوڵەت یاخود هەر یاسایەکی دیکە کە کاری پێ دەکرێت، ئەگەر لە ئەنجامدا زیان بە دارایی گشتی گەیاند.
4- شاردنەوەی پەڕاوو موستەنەدو ئەو تۆمارانەی کە بۆ کاری چاودێری و وردبینی پێویستن بەبێ بوونی پاساوی گونجاو.
5 ـ وەڵام نەدانەوەی نووسراوەکانی دەسەڵاتی چاودێری و سەرپێچی و تێبینیەکانی و لەبەرچاو نەگرتنیان.
6 ـ ئەنجام نەدانی کاری پێویست سەبارەت بە یەکلایی کردنەوەی ئەو سەرپێچییانەی کە لە راپۆرتەکانی دیواندا هاتوون.

دووەم: پێویستە لەسەر ئەو لایەنانەی کە سەر بە چاودێری دیوانن لە حاڵەتەکانی (تزویر و اختلاس) وئەو سەرپێچییە داراییانە ئاگاداری بکەنەوە کە لە بڕگەکانی(1 و2)ی بەندی یەکەم لەم ماددەیەدا هاتوون، ئەمەش لەکاتی ئاشکرابوونی بەبێ ئەوەی ئەو ئاگادار کردنەوەیە ببێتە هۆی هەڵنەسانی ئەو لایەنانە بەکاری پێویست، هەروەها پێویستە دیوان لە ئەنجامی لێکۆڵینەوە لەو سەرپێچیانە ئاگادار بکاتەوە، بە پێچەوانەوەش بە سەرپێچی ئەم یاسایە دادەنرێت.

بەشی پێنجەم

دەستەڵات و ئەرکەکانی ئەنجومەنی چاودێری دارایی

ماددەی چواردەم:

ئەنجومەنی چاودێری ئەم کارانە دەگرێتە ئەستۆ:

یەکەم: دانانی بنچینەو پلانی کارکردن لە دیوان و شێوازەکانی جێبەجێ کردنیان.

دووەم: دابین کردنی پێویستیە بنەڕەتیەکان کە ئەرکی چاودێری و وردبینی گەرەکیانە.

سێیەم: دەستنیشان کردنی خاڵەکانی کاری فەرمانگەو بەڕێوەبەرایەتیەکانی دیوان و رێسای رێکخستنیشی بە پێڕەوێکی ناوخۆیی دەبێت.

چوارەم: دەستنیشان کردنی چوارچێوەی گشتی بۆ راپۆرتەکانی دیوان.

پێنجەم: تاوتووکردن و بڕیاردان لەسەر ئەو تێبینی و رێنمایی و پێشنیازو رایانەی لە راپۆرتە ساڵانەییەکەی دیواندا هاتوون بەر لە دەرچوونیان و لەوەشدا بۆی هەیە دەستەڵات بە یەك لە ئەندامەکانی یاخود فەرمانبەرەکانی دیوان لەو پسپۆڕییەدا بدات.

شەشەم: رێکخستنی خولی لێکۆڵینەوەی پراکتیکی بۆ فەرمانبەران و ئەنجومەن بۆی هەیە ئەو دەرماڵە بڕیار لێدراوانە بدات بەوانەی کە بەشداریی تێدا دەکەن.

حەوتەم: توێژینەوە لە هەموو ئەوانەی سەرۆکی دیوان یاخود هەر ئەندامێکی ئەنجومەن لە قەزیەکان دەیخاتە بەردەمی بڕیارو راسپاردە لە بارەیانەوە وەردەگرێت.

هەشتەم: ئامادەکردنی بودجەی ساڵانەی دیوان و ناردنی بۆ وەزارەتی دارایی بۆ دانانی لەناو بودجەی گشتی هەرێم دا.

نۆیەم: ئەنجومەن بۆی هەیە بەڕێوەبەرایەتی یان بەش لەناو پێکهاتەی دیوان بکاتەوە یاخود هەڵیان وەشێنێتەوە بەپێی پێویستی کار.

دەیەم:ئەنجومەن بۆی هەیە چاودێری لەسەر مامەڵەکان ئەنجام بدات بەر لەوەی بە قۆناغەکانی کۆتایی بگات.

یازدەم: ئەنجومەن بۆی هەیە چالاکیەکانی فەرمانگە ووردبینیەکان هەموار بکات و دووبارە بەپێی پێویستی کار دابەشیان بکاتەوە.

دوازدەم: لێکۆڵینەوە لە هەموو ئەو راپۆرت و بابەتانەی بۆ دیوان لە لایەن سەرۆکی هەرێم یان سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانی یاخود سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیرانەوە رەوانە دەکرێن بۆ وەرگرتنی بڕیارو راسپاردەو پێشنیازی پێویست لە بارەیانەوە.

ماددەی پازدەم:

یەکەم:ئەنجومەن بۆی هەیە ئەم دەرماڵانەی خوارەوە بە فەرمانبەرانی دیوان بدات:

1-دەرماڵەی چاودێری، رێژەکەی لە 50٪ ی مووچەی فەرمانبەر رەت نەکات.

2-دەرماڵەی ترسناکی و ئەرکی تایبەتی رێژەکەی لە 75٪ی مووچەی ئەو فەرمانبەرانە رەت ناکات کە کاری چاودێری و وردبینی دەکەن ولە کاتی کارەکەیاندا تووشی مەترسی دەبن.

3-دەرماڵەی شوێنی جوگرافی، رێژەکەی لە 30٪ی مووچە رەت نەکات.

4-دەرماڵەی قەدەغەکردنی دەست دانە پیشە لە پاش دەوامی فەرمی بە مەرجێ رێژەکەی لە 50٪ی مووچە رەت نەکات.

دووەم: ئەم دەرماڵانەی سەرەوەش پەیوەندیی بەو دەرماڵانەوە نییە کە بە فەرمانبەرەکان بەشێوەی گشتی دەدرێن.

سێیەم: ئەنجومەن بۆی هەیە پێشخستن (قدم) لە ساڵێك تێنەپەڕێت لەهەر پلەیەك بۆ مەبەستی سەرمووچەو بەرزکردنەوەی فەرمانبەرانی دیوان بدات کە توانایەکی بەرزیان هەیە یاخود هەوڵێکی لە رادە بەدەر دەدەن بەپێی ئەو رێنماییانەی کە بۆ ئەم مەبەستە دەری دەکات.

بەشی شەشەم
دەسەڵاتەکانی سەرۆکی دیوان

ماددەی شازدەم:

بە مەبەستی جێبەجێ کردنی ئەم یاسایە بۆ زامن کردنی ئەو ڕێکارانەی کە ئەنجامی کارەکانی چاودێری دارایی لێدەکەوێتەوە، سەرۆکی دیوان ئەم تایبەتمەندیی و دەستەڵاتانەی خوارەوەی هەیە:

یەکەم: لێکۆڵینەوە لە سەرپێچییە داراییەکان و داوای پێشکەشکردنی هەر روون کردنەوەیەك یاخود زانیارییەك لەوەی کە دەزانێ ئەگەری ئاشکراکردنی سەرپێچییەکە لەسەر لێکۆڵینەوە کردن لەگەڵی وەستاوە، چ جای کارمەندی فەرمانگە یا هی دی بێت.

دووەم: دەست کێشانەوەی فەرمانبەر لە کارەکەی هەرکات سەلامەتی لێکۆڵینەوە و چاودێری پێویستی کرد یاخود لە کاتی دەرکەوتنی سەرپێچی یا تاوانێکی دارایی یان کارێکی پێچەوانەی حوکمەکانی ئەم یاسایە یاخود یاساو پێڕەو و ڕێنمایی دارایی پەیرەوکراو بێ.

سێیەم: سەرۆك بۆی هەیە داوا لە وەزیری تایبەتمەند بکات سەرپێچیکەر (سەرپێچیەکی دارایی)بنێرێت بۆ لیژنەی لێکۆڵینەوە کە لە وەزارەتەکەی پێکدێت یاخود سزای کارگێڕیی بەسەردا بسەپێنرێت.

چوارەم: سەرۆك بۆی هەیە لەو کێشانەی کە لێکۆڵینەوە یان تێدا کۆتایی هاتووە، داوا لە وەزیری تایبەتمەند بکا فەرمانبەر ئەو زیانە بژمێرێت کە لە ئەنجامی کەمتەرخەمی یاخود سەرپێچی کردنی یاساو پێڕەو و ڕێنماییە باوەکان بە فەرمانگەکەی گەیاندووە.

پێنجەم: داوا لە وەزارەتی تایبەتمەند یان لایەنە پەیوەندیدارەکان بکرێت داوای مەدەنی بەو سەرپێچیە داراییانەو بەدواداچوونی لە دادگای تایبەت تۆمار بکات، پێویستە دیوان زانیاری بە لایەنی پەیوەندیدار لەبارەی ئەو سەرپێچییانەوە بدات لە حاڵەتی جێبەجێ نەکردنی لەلایەن وەزارەتی تایبەتمەندەوە، ئەمە بە سەرپێچییەکی دارایی لەسەر وەزارەتی پەیوەندیدار تۆماردەکرێ و سەرۆکی دیوان بۆی هەیە ئەمە بە سەرۆکایەتی ئەنجومەنی نیشتمانی رابگەیەنێ.

شەشەم: سەرۆکی دیوان بۆی هەیە بەهۆی داواکاری گشتییەوە داواکاری یاسایی لەسەر ئەنجامدەرانی تاوانی دارایی تۆماربکات ئەگەر وەزارەت دەستی بەو کارە نەکرد.

حەوتەم: سەرۆکی دیوان بۆی هەیە بانگهێشت یان میوانداریی هەر لایەنێك بکات کە سەر بە چاودێری دیوان بێت بۆ ئامادەبوونی کۆبوونەوەکانی ئەنجومەن لەو کاروبارانەی کە پەیوەستن پێیانەوە.

هەشتەم: سەرۆکی دیوان بۆی هەیە داوای فەرمانبەرانی دەوڵەت یاخود شارەزایان لە کاتی پێویستدا بکات بەو شێوەیەی کە بە پەسەندی دەزانێ بۆ بەشداریی پێکردنیان لەکاری چاودێری بۆی هەیە پاداشت و کرێیان بەرامبەر بەو خزمەتگوزارییانە بە پێی یاساو ڕێنماییە پەیڕەو کراوەکان بۆ خەرج بکات.

ماددەی حەڤدەم:

ئەگەر ناکۆکیەك کەوتە نێوان دیوان ویەکێك لەو لایەنانەی سەر بە چاودێرین و ڕاستەوخۆ لە نێوانیاندا یەکلا نەکرایەوە، سەرۆکی دیوان بۆی هەیە بابەتەکە بخاتە بەردەم سەرۆکایەتی ئەنجومەنی نیشتمانیەوە.

حوکمە کۆتاییەکان

ماددەی هەژدەم:

یەکەم: بەر لەوەی سەرۆکی دیوان کارو دەسەڵاتە بڕیار لێدراوەکانی بەپێی ئەم یاسایە وەرگرێ، لەبەردەم ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان – عێراق ئەم سوێندە دەستووریەی خوارەوە دەخوات (سوێند بەخوای مەزن دەخۆم کارو فرمانەکەم بە ڕاستی و بە ئەمانەت و دڵسۆزییەوە ئەنجام بدەم و یاساو پێڕەوو رینماییەکان بە ئەمانەت و بە دەست پاکی و بێ لایەنی پیادە بکەم و سەربەخۆیی دیوان و بێ لایەنی و شکۆمەندییەکەی بپارێزم و نهێنیەکانی کار بپارێزم و ڕێز لە بنچینە ڕەوشتیەکان و پیشەییەکان بگرم کە کاروباری فرمان و پیشەکە ڕێك دەخەن و پێیانەوە بەندیم و خوا لەسەر ئەوەی دەیڵێم شاهیدە).

دووەم: جێگری سەرۆکی دیوان و بەڕێوەبەرە گشتییەکان و یاریدەدەرەکانیان و ئەوانەی بە پلەی ئەوانن و سەرۆکەکانی دەستە چاودێرییەکان ئەو سوێندە یاساییە لە بەردەم ئەنجومەنی چاودێری دەخۆن کە لە بڕگەی (یەکەم)ی سەرەوەدا هاتووە بەر لە دەست دانەکارەکانیان. کە خۆ بەستنەوە بە پرنسیپەکانی پیشەی چاودێری و جێبەجێ کردنی بە جۆرێکی بێ لایەنی و ئاشکرا کردنی هەرچی پێویستە بۆ بەرزکردنەوەی و پایەی چاودێری لە هەرێمدا دەگرێتەخۆ.

ماددەی نۆزدەم:

هەر یەك لە سەرۆکی دیوان و جێگرەکەی و سەرۆکی فەرمانگەکان و سەرۆك و ئەندامانی دەستەکانی چاودێری خۆیان بۆ ئەرك و کاری فرمانەکەیان تەرخان دەکەن و هەموو ئەرکێکیان بۆ کارو فرمانەکانیان تەرخان دەکەن و نابێ کار لە پیشەو کارێکی دیکەدا بکەن جگە لە کتێپ دانان و بلاّوکردنەوەی و وانەبێژی.

ماددەی بیستەم:

یەکەم: نابێ بەدواداچوونی یاسایی دەرهەق سەرۆکی دیوان بکرێ، مەگەر لە دوای وەرگرتنی رەزامەندیی سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان – عێراق بێ سەبارەت بەو رەفتارە فەرمیانەی ئەنجامی دەدات لە کاری چاودێری ووردبینی دا.

دووەم: نابێ بەدواداچوونی یاسایی بەرامبەر جێگری سەرۆکی دیوان و سەرۆکی فەرمانگەکانی وردبینی لەسەر رەفتارە رەسمییەکانیان لە بواری چاودێری و وردبینی بکرێ پێش وەرگرتنی رەزامەندیی سەرۆکی دیوان و بە ئاگاداری سەرۆکایەتی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان – عێراق.

ماددەی بیست ویەکەم:

یاساکانی خزمەتی مەدەنی ومیلاك وبەرزەفتکردنی فەرمانبەران دەرهەق بە فەرمانبەرانی دیوان جێبەجێ دەکرێن بە مەرجێك لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك نەبن.

ماددەی بیستودووەم:

یەکەم: پێکهاتەو فەرمانگەکانی دیوان و ئەرکەکانیان و تایبەتمەندییەکانیان بە پێڕەوێکی ناوخۆ دیار دەکرێ کە لە دیوانەوە دەردەچێت.

دووەم: سەرۆکی دیوان بۆی هەیە بە رەزامەندی ئەنجومەن رێنمایی بۆ ئاسانکاریی جێبەجێ کردنی ئەم یاسایە دەربچوێنێ.

سێیەم: یاسای دیوانی چاودێری دارایی ژمارە(14)ی ساڵی 2000و پێڕەوی دیوانی چاودێری دارایی ژمارە(212)ی ساڵی 1999 هەڵدەوەشێنەوە.

ماددەی بیست وسێیەم:

پێویستە ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی بیست وچوارەم:

کار بەهیچ دەقێك ناکرێ گەر لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك بێ.

ماددەی بیست وپێنجەم:

ئەم یاسایە لە ڕۆژی بڵاوکردنەوەی لەڕۆژنامەی فەرمی (وەقائعی کوردستان) دا جێبەجێ دەکرێ.

مسعود بارزانی

سەرۆکی هەرێمی کوردستان–عێراق

ئەم یاسایە لە 23ی گوڵانی 2708ی کوردی بەرامبەر 8ی جمادی یەکەم 1429ی کۆچی و بەرامبەر 13ی ئایاری2008ی زاینی لە هەولێر دەرچووە .

هۆكاره پێویستیەكانی دەرچواندنی ئەم یاسایە

لە پێناو پاراستنی دارایی گشتی و بۆ پتەوكردنی پرنسیپی روونی و كارایی دەوری چاودێری ئەنجومەنی نیشتمانیی كوردستان – عێراق و لەپێناوی سەلامەتی سیستەمی دارایی و خەرج كردنی خەرجیەكان لەو لایەنانەی بۆیان تەرخانكراوە، ئەم یاسایە دەرچوێنرا.